

Yldirim

complex en onbegrijpelijk. De staatssecretaris komt daarmee niet tegemoet aan de ouders die de tegemoetkoming nodig hebben om hun kinderen aan het onderwijs deel te laten nemen. Zij brengt bovendien onderwijsinstellingen en brancheorganisaties ertoe om tegen de wet te ageren. Het zou goed zijn om de tijd te nemen om met deze instellingen en organisaties uit te werken hoe de Europese aanbesteding goed kan worden aangepakt. Daarnaast moet de tegemoetkoming in schoolkosten voor ouders in een apart voorstel en ook beter worden geregeld.

De heer **Ten Hoeve** (OSF): Voorzitter. Wat eerst toch heel aantrekkelijk leek, gratis schoolboeken, daar is achteraf niemand meer echt gelukkig mee. Niet alleen omdat er op deze manier heel veel geld, per saldo zo'n 220 mln. per jaar, besteed lijkt te worden aan onderwijs, maar niet echt aan het onderwijs zelf ten goede komt. Het komt immers ten goede aan mensen met een inkomen dat geen recht meer geeft op tegemoetkoming van schoolkosten, dus mensen die deze kosten in principe ook zelf kunnen dragen. Maar goed, voor gratis onderwijs moet je wat over hebben. Dat heb ik ook wel.

En ook niet alleen, omdat er is sprake van een oneerlijk verschil in behandeling van de leerlingen die na het vmbo naar het mbo gaan, en dan hun schoolboeken zelf moeten betalen, en de leerlingen die naar havo of vwo gaan, die veel langer in het vo zitten en dus veel langer gratis hun schoolboeken krijgen. De regeling die nu voorligt, komt daardoor dus meer dan evenredig ten goede aan leerlingen die gemiddeld uit hogere inkomensklassen komen. Daar zijn twee oplossingen voor. Er is gesuggereerd om de regeling uit te breiden tot mbo-leerlingen. Dat is een uitstekende oplossing. Ik kan mij echter het bezwaar van de staatssecretaris voorstellen dat daarvoor veel moeilijker een sluitende regeling te treffen is dan voor het vo. Ik kan mij ook voorstellen dat dit nog meer geld kost. Geld blijkt schaars te zijn. Men kan echter ook de andere kant op denken. De regeling voor gratis schoolboeken had beter beperkt kunnen blijven tot de leerjaren die recht geven op toelating tot het mbo, dus tot vmbo en de eerste drie klassen van havo en vwo. Dat zou ook een aanzienlijk eerlijker regeling geweest zijn.

Uiteindelijk is de belangrijkste reden dat toch bijna iedereen zich opgelaten voelt met dit wetsvoorstel natuurlijk de afschuwelijke onduidelijkheid over hoe dit nu dadelijk door de scholen geregeld moet worden. Nadat de ontdekking was gedaan dat daar een Europese aanbesteding bij te pas komt, heeft de staatssecretaris in de loop van de parlementaire behandeling verschillende mogelijkheden aangedragen, adviezen ingewonnen, haar meningen bijgesteld en nog eens bijgesteld en blijkbaar geconcludeerd dat het wel los zal lopen en dat er geen rampen gaan gebeuren. Maar wat er precies gaat gebeuren, is nog allesbehalve duidelijk. Het is wel duidelijk dat er van de scholen dingen gevraagd worden die algemeen als ingewikkeld gezien worden en waar die nog geen ervaring mee hebben. Er bestaat nog steeds twijfel over de vraag of scholen niet door de procedure gedwongen zullen worden boeken te accepteren die ze niet zelf uitgezocht hebben. Er bestaat ook twijfel over de vraag hoe scholen moeten handelen om dat te voorkomen.

De staatssecretaris heeft diverse adviezen aangevraagd. Wij hebben nog veel meer stukken toegestuurd gekregen. Een van de adviezen is zelfs afkomstig van het directoraat-generaal in Brussel. Ik moet zeggen dat van alle stukken die wij daarover toegestuurd hebben gekregen mij, als leek op dit gebied, de benadering van meester Brouns nog het meest aannemelijk voorkomt. Die stelt dat scholen weliswaar niet kunnen opgeven welke boek of welk ISB-nummer zij wensen, wat in strijd zou zijn met de aanbestedingsregelgeving – hij is dat met Stibbe eens – maar dat zij wel kunnen aangeven op basis van welke gunningscriteria zij hun keuze zullen bepalen. Omdat die gunningscriteria een eigen inhoudelijke beoordeling kunnen inhouden, zal niet alleen de geoffreerde prijs, maar ook deze eigen inhoudelijke afweging bij de gunning wel degelijk een rol mogen spelen. Dit is een situatie die wenselijk zou zijn. De school kan op die manier de afweging maken tussen haar inhoudelijke wensen, die dan wel volledig geëxpliciteerd en verdedigd moeten worden, en de voorkeur die zij natuurlijk ook heeft om zo weinig mogelijk te betalen. Is de staatssecretaris het met deze benadering van mr. Brouns eens of volgt zij toch de op punten anders geformuleerde oordelen van het directoraat-generaal in Brussel, van mr. Pijnacker Hordijk of van Stibbe?

Overigens lost de benadering van mr. Brouns waarschijnlijk niet het hele probleem op. Als alle boeken van alle vakken en alle klassen en alle richtingen binnen de school in één totaal aanbesteed moeten worden, kunnen er meerdere aanbiedingen binnen komen die allemaal voor een deel gewenste en voor een deel minder gewenste boektitels bevatten. De school mag dan wel inhoudelijk beoordelen, maar zit misschien in elke mogelijke keuze opgescheept met enkele minder gewenste titels. Dat probleem wordt nog erger als – bijvoorbeeld bij een intern boekenfonds – er geen boeken vervangen moeten worden maar voorraden moeten worden aangevuld. In dat geval is een afwijkende titel immers absoluut onbruikbaar.

Ik kom tot een conclusie, die de staatssecretaris naar mijn mening ook al heeft getrokken: het gaat alleen maar echt goed als de school echt op titel kan aanbesteden. De staatssecretaris moet mij er nog van overtuigen dat dit inderdaad mogelijk is. Bovendien is in dat geval een deel van het prijsdrukkend effect van de concurrerende markt in feite uitgeschakeld, wat heel jammer is.

Wat overigens van belang zou kunnen zijn, is de vraag die wel kort behandeld wordt maar nergens een echt duidelijk antwoord krijgt, namelijk of boeken voor verschillende vakken als homogene goederen moeten worden gezien en dus voor de aanbestedingsplicht samen genomen moeten worden. De staatssecretaris wil daar veiligheidshalve van uitgaan, maar als dat niet zo zou zijn – en persoonlijk vind ik het een dwaas idee om leerboeken geschiedenis, Duits en natuurkunde als één homogeen product te moeten behandelen – dan is het hele probleem opgelost. Immers, in dat geval blijven heel veel bestellingen onder de aanbestedingsgrens. Niemand schijnt daar in te geloven, maar misschien wil de staatssecretaris daar toch nog eens haar mening over geven. Al was het maar omdat alle scholen met een intern boekenfonds tot nu toe in feite op basis van deze aanname hebben gehandeld, want geen school is op de gedachte gekomen om haar bestellingen Europees aan te besteden terwijl bijna iedere school voor alle boeken samen altijd al ruim boven de grens zat. Deze discussie